

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton, féliven.
Előfizetési ár: egész évre 80 kor., félévre 40 kor.
Egyes szám ára két korona.Szerkesztőség és kladóhivatal: Debreczen, Kollégium.
Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyekre vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Az élő Isten.

A Luther és felesége Bora Katalin történetének egyik megkapó epizódja az, amikor a kétségbeeséshez közel álló reformátor váratlanul gyásruhába öltözve látja hitvesét. Meglepetve kérdezi: kit gyászol? Amire a szilárd hitű feleség így válaszol: „Hát nem tudja Doktor úr, hogy meghalt a jó Isten az égből?” Erre megszeppenül a reformátor, mint Péter amaz éjszakán, s bűnbánóan mondja: „Igazad van, feleségem, nem lett volna szabad egy pillanatig sem kétségkednem, hiszen él az Isten!”

Manapság is elfelejtkeznek az emberek arról, hogy él az Isten. Némelyeket ma is a kétség hajt erre a sivatár területre, ám sokan szinte akarattal üzik el maguktól a gondolatot, a tudatot, hogy az Isten él.

Általában egész társadalmi berendezkedésünk, közéletünk s a magán élet is sok helyen nem viseli magán azt a tudatot, hogy az Isten él. A háborúval együtt járó erkölcstelenség, féktelenség, garázdálkodás, lopás, gyilkosság, a családnak agyafurt fajtái, mind nem történnének meg, ha az emberek gondolnának arra, hogy Isten él és ítél. Avagy gondoljuk-e, hogy az önzés úgy előtérbe nyomakodnék, a közérdeket, a haza javát, Isten országának munkálását annyira háttérbe tolnák, a legszebb, legnemesebb, legszentebb nevek és címek alatt oly megbélyegző kúfárkodást üznének-e nagyon sokan, vezetők és vezetettek, ha csak egy pillanatra is eszökbe jutna: az Isten él!?

Már pedig az Isten él és „rettenetes dolog az élő Istennek kezébe esni” (Zsd. 10³¹), „mert a mi Istenünk megemésztő tűz” (Zsd. 12²⁹). Annak a sok kinnak, szenvedésnek és gyötremnek, amiken keresztülmentünk jórészt büntetésül, részben próbaképen is, nem lett volna szabad lelkünk fellett olyan nyomtalanul eltűnni, amint ezt napjainkban mindenütt látjuk. Csak testünk nélkülöz, gyötörődik, a kényszer miatt, de lelkünk, nemesebb részünk, az örökélet várományosa tombol, kéjeleg és kacag vadul, mintha cselekedeteiért nem vonnák ítéletre, mintha nem volna élő Isten.

Pedig van élő Isten és „karja még mindig felemelve van” ostorának csapásai még nem szűntek meg, mert az emberek nagy hőjtje, gonosz-

ságaiknak töredelmes megbánása, a felebaráti szeretetnek evangéliomi szellemben való gyakorlása még meg sem kezdődött. Majd ha lelkünk vergődik a föld porában, mint szárnyaszegett madár, nyög, mint a galamb, és töredelmessé váló szívünk bűnbánó könnyek forrásává teszi hiúságokon esüggő szemünket, ha a velők megoszlásáig s lelkünk mélyéig megráz az örök Bíró jövetelének hite és levetve a büszkeség por ruháját, az alázatosság köntösét öltjük fel: akkor fog könnyeinken megtörni az élő Isten kegyelmének áldó sugára, akkor kezd lelkünk örök rendeltetésének tudatára jutni és Jézus érdemében bízva, közeledni az élő Istenhez.

És még akkor is milyen messze leszünk attól, amit Pál a pogányoknak mondott: Istenben élünk, mozgunk és vagyunk (ACs. 17²⁸). Erre az apostoli állapotra kell visszaalakulnunk, reformálódunk s akkor „lészen, hogy ahol az mondatott: Nem vagytok az én népem; az mondatik: Élő Istennek fiai!” (Hós. 1¹⁰).

Egyház

Az egyházfegyelem megvalósításának lehetőségei.

Folytatás és vége.

Az előbb felsorolt kérdések a presbyteri gyűlésen nyilvánosan ismét felteendők s ha az-aki a magános kikérdezéskor valamit állított olyat, ami terhelő s az itt feltett kérdésre már azzal előállani nem mer, az egyházlátogató ebből már levonhatja a megfelelő következtetést.

De mi lesz így a papi és tanítói tekintéllyel? kérdezik talán sokan. De mi lesz az egyházzal, ha tovább is fegyelmezetlenül maradnak éppen azok vezetői: a tisztviselők s presbyterek? — kérdezem én. Különböznék is én ettől nem féltsem sem a papi, sem a tanítói tekintélyt, sőt amennyiben a fekélyt így már a kezdetén ki lehet vágni s a genyeseledést meg lehet akadályozni: a tisztviselői tekintély emelkedését várom tőle, mert sok botránkozató ese-

tet fog ez megelőzni. Határozottan emelkedni fog az Isten igéjének a tekintélye s a presbyteriumok színvonala.

Az egyházi fegyelmezés terén ez volna az első lépés, amit azonban azonnal meg kell és meg is lehet tenni. Ezt azonban követnie kell a gyülekezeti tagok fegyelmezésének.

Ennek életbeléptetéséhez azonban már törvényhozói intézkedésre van szükség, mert a mi egyházi életünk mai viszonyai között az egyházköztség egyedül képtelen a fegyelmet megteremteni.

A legégetőbb seb u. i. az egyháztagok erkölcsi életében a sexualis élet. Amíg az egyház tagjainak sexualis életét fegyelmezés alá nem vonja, addig nem vonhat fegyelmezés alá semmi egyebet! Mert lehet, sőt kell is a reversális adás ellen megtorló intézkedéseket tenni, de csak az esetben, ha a paráznakat, a dobzókat, a hamisan esküvőket, az istenkáromlókat még szigorúbban fegyelmezzük!

Tegyük fel azonban, hogy valakit paráznsága miatt egy presbyter négy szemközt megint, mire az illető durván össze-vissza sérteti, esetleg bántalmazza a presbytert, a mai viszonyok között ezt szinte bántatlanul megteheti, ezért első teendő az, hogy a presbyter ellen alkalmazott sértést, vagy erőszakot hatóság elleni sértésnek, illetve erőszaknak kell minősíteni, vagy minősíttetni. Tegyük fel, hogy az illető nő, akkor komplikálódik a dolog, pl. a presbyter intése dacára sem hagy fel a parázna életmóddal s most már a presbyter egy tanút vesz maga mellé s úgy inti meg, mi történik? A nő becsületsértés, vagy rágalmazás miatt beperli a presbytert s ez fogja a rövidebbet húzni. Törvényhozásilag biztosítandó tehát, hogy az ilyen esetben eljáró presbyter ellen még per se legyen indítható. Az ügy azonban tovább fejlődik, az illető vétkes a presbyterium elé idéztetik... de nem jön fel, valamint az esetleg megidézett tanúk se jönnek fel, mert a *ius advocatiae* e tekintetben számunkra kifejezetten s félremagyarázhatatlanul biztosítva nincsen. Ezért a zsinat a *ius advocatiae*-t az egyházi fegyelmezés tekintetében a presbyterium számára biztosítsa. Valamint biztosítsassék az, hogy a presbyterium esetleg tanúkihallgatást is tarthasson s hogy a vádlott e tekintetben a női becsület védelme szempontjából a presbyterium, vagy a tanúk ellen pert ne indíthasson.

Biztosítandó továbbá az, hogy egyházi fegyelmezés alatt álló egyén, míg az ő ügye az egyházban véget nem ér, az egyházból ki ne léphessen. És mivel így sokan a fegyelem elől az egyház kebeléből való kilépéssel akarnának megszökni: az egyházból kilépő felekezet nélküliek *súlyos* kulturadó címén, az azon politikai községben fizetett legmagasabb egyházi

adónak legalább a kétszeres összegét tartozniuk egész életükben a községnek folytonosan fizetni.

Végre még egy és pedig rettenetes szigorú törvény hozassék azokra, akik esetleg az egyházi fegyelmezéssel visszaélnének és vagy személyes bosszúállás, vagy kipellengérezés, vagy egyéb nem a keresztyén szeretetből s nem az Isten dicsőségéért s a Jézus Krisztus ügyéért való szent lelkesedésből, hanem aljas magánérdekből kifolyólag tudatosan valótlanul állítva járnának el. Az ilyen lelkész, presbyter, vagy presbyterium nemcsak hogy méltatlanná válik a hivatalának a viselésére s így azt el kell hogy veszítse, hanem azon kívül a polgári törvényszéknek is kiszolgáltatnák, hogy egyfelől hivatalos hatalommal való visszaélés címén, másfelől pedig a sértett fél panaszára minősített becsületsértés, vagy rágalmazás s hatóság előtti alaptalan vádaskodásban bűnösnek találva ítéltetnének el.

Itt van a legjobb alkalom, hogy az egyetemes zsinat ezeket részben az állam segítségével is, vagy belkörüleg törvényvé tehesse. A keresztyén Magyarország felépítésénél erre feltétlenül szükség van s az államnak is érdeke egy erkölcsi megújított generáció.

Ha az egyházi fegyelmet így életbeléptethetjük, harminc év múlva dicső és virágzó egyházi élet lesz, amelyen meg fog törni a destruktív hitetlenség és erkölestelenség minden támadása.

Fel a nagy munkára lelkipásztor testvéreim! Rakjuk le a bűneiből megtérő, *lélekben és igazságban* keresztyén Magyarország fundamentumait az egyetlen kösziklára, amelyen kívül senki mást nem vethet, t. i. a Jézus Krisztusra!

Gönczy Béla,

vésztői református lelkipásztor.

Dr. Dicsőfi József.

(1859 jul. 16 — 1920 aug. 31.)

(Halálának első évfordulójára.)

(Folytatás.)

Az egyházi társaság kebelén a keresztyén ségben eleitől fogva voltak vallásilag különböző érületű emberek, vagyis pártok s később is vannak ott, ahol az egyháztagok intézkedési joggal bírnak s ez parlamentáris formában nyilatkozik meg. A pártalakulás összefügg az egyházpolitikával. A r. kath. egyházban *ilyen* pártképződés és *ilyen* egyházpolitika nincs. A pártképződésnek haszna van, mert az egyház iránt való érdeklődést erősíti. Az élet küzdelem. Ez protestáns kötelesség. A katholicismus zárt egysége a széttagolt protestantizmussal szemben néha erő, néha terméketlenség, megmerevedés. De a pártképződésnek súlyos veszélyei vannak: a párt könnyen öncél

lesz, aminek nem szabad lennie. Az egyházi sajtó ekkor még gyűlölködőbb lesz, mint a politikai. A legtúlzóbb pártemberek jutnak a dolgok élére. Mert, mint Macaulay megjegyzi, minden pártban a legkorlátoltabbak egyszersmind a legfanatikusabbak. Tudományos theologiai és gyakorlati lelkesíti munka egyformán szenved e miatt. Az 1895-iki új egyházpolitikára vonatkozólag ezt írja hozzám 1895 okt. 14-én: „Félek, hogy itt is tisztán láttam, midőn tavaly okt. 31-én az egész egyházkerület előtt feljajdultam. Szép az a nagy szabadság, de a tökéletességig erőszakolva minden megbosszulja magát e tökéletlen világban. Előre hallani vélem református magyar egyházunk panasztát: imé ti elosztotok ki-ki az övéihez s engem egyedül hagytok... S mit vétett, hogy ide jutott? A reform magában véve szép; de életbe léptetése éppen ebben az istentelen korban szomorú következményeket fog vonni maga után; a nép még nem ért meg reá“. Következett az 1898-iki szocialista lázadás. Vessük csak össze egyházpolitikájának fejlődését a Tisza Istvánéval. Tisza 1902-ben nagyszalontai gondnoki székfoglalójában kifejti, hogy csak az isteni tekintély változhatatlan s ez Jézus tanítása. A dogma már emberi mű, amely szükséges ugyan, de egyes emberek és korok felfogását tükrözi vissza s azért fejlődésnek, változásnak van alávetve. Közte és a szintén fejlődő tudomány és művelődés között feszültség áll be koronként, ami áthidalandó, mert különben lelkekben meghasonlás áll be. Korunkban „a társadalom két táborra szakad: vallásos emberekre, kik a felvilágosodásnak s felvilágosodottakra, kik a vallásnak ellenségei. Mily iszonyú veszélyt rejt ez az emberiség jövőjére nézve magában!... Ledőltek az vallás törvényes védőfalai. De ledőltek az eszmék, a gondolkodás korlátai is s a szellemi szabadság mai korában a vallásellenes, az istentagadó tanok híveink minden rétegét környékezik“. Övszerűen a fokozott lelképásztori munkát, a világi elem fölébresztését és a munkába bevonását ajánlja. Dicsőfi 1907-ben a keresztyén egységről Szatmáron mondott beszédében kifejti, hogy vallásos ösmereteink forrása egyedül Krisztus és Ő nem erre vagy arra a dogmára helyezte a fősúlyt, hanem Isten országára. Ebben az alapban az Ő egész vallása benne van. Ez ország tagjai azok az emberek, akik megengedik, hogy Isten uralkodjék rajtuk. Ezek már most részt vesznek Isten életében, az Isten örök életét élők már e földön. Isten országát kell szakadatlanul hirdetnünk, keresnünk, kutatnunk. Nem ok nélkül mondta főpásztorunk: „Keressétek először az Isten országát“. Ez a keresztyén egység záloga. „És ezt mi kezdjük meg, mi magyarok. Hazafiságunk parancsolja elsőben is, hazafiságunk a bölcsesség legmagasabb fokán. Kicsiny és rokotalan nép vagyunk. Hatalom csak úgy lehetünk bármely irányban is, ha az Isten országában egygyé forrunk össze és ebben az egységben folyton erősödünk. Óh hányszor öldököltük egymást azt állítván, hogy istentiszteletet cselekszünk. Mi lesz belőlünk, ha így folytatjuk. Mi lesz éppen ma, amikor látjuk, hogy a népek között ezer és egy ellenségünk van és barátunk nincs egy sem“. „A keresztyénségnek egy nagy hadsereggel kell megküzdenie, a még bűnös és nem holdog emberek óriási hadseregével. Ez óriási hadsereggel szemben egyes emberek ereje semmi;

apróbb, szétdarabolt, portyázó csapatok hatása pedig csekély s mint a történet bizonyítja, nagyon lassú sikerű. Hadsereg elébe hadsereg, ország elébe ország... ha győzni akarunk“. És mit mond Tisza dunántúli főgondnoki megnyitó beszédében ugyancsak 1908-ban: „Az összes magyar katolikusokhoz szólok: Hát ma, amidőn annyi ellenség környékezik; ma, amidőn bármerre nézünk ebben az országban, benn és a határszéleken mindenütt csak ellenségeink mozgolódását látjuk; ma, amikor, ha elég könnyelműek lettünk volna bármikor megelégedezni arról, hogy mi magyarok milyen kevesen vagyunk és milyen sok ellenségtől vagyunk körülvéve; ma, mondom, amidőn minden napi hír, minden napi jelenség, mindaz, ami körülöttünk lefolyik, csak újabb, meg újabb bizonyíték, csak újabb memento erre a kemény igazságra: ma szabad-e nekünk, maroknyi magyaroknak szükség nélkül, elháríthatatlan ok nélkül, tisztán aggressiv kezdeményezés alapján felvenni a felekezeti harcot egymás között, felemészteni legjobb erőinket egy olyan küzdelemben, amely bár-hogy dőljön is el, a magyar nemzeti ügynek csak kárára szolgál?... Hát ma: a 20-ik században, az atheismus, az istentagadás, a materialismus, a socialdemokrácia veszélyeinek mindjobban tornyosuló hullámai között akkor végzünk-e krisztusi munkát és akkor végez-e a katolikus egyház krisztusi munkát, ha a maga erejét a többi keresztyén felekezetek ellen fordítja?... Olyan oldalról jön ez a komoly, aggodalomteljes kérdés és figyelmeztetés, olyan férfiú részéről, aki egész életében igaz tisztelettel viseltetett a r. kath. egyház fényes múltja és nagy kulturális missiója iránt... A magyar katolicizmusra szükség van ebben az országban, reá nagy, áldásos, nemes hivatás vár, amely hivatás teljesítésében bizonyos bajtársi, bizonyos testvéri érzülettel állunk szívesen segítségre“. Mert ellenkező esetben „ezt komoly aggodalommal és vérző szívvel mondom, nagyon féltő, hogy a szélsőségek szenvedélyei fognak magukkal ragadni“. Jelzem itt, hogy ügyünkről a magam nézeteit szeghalmi lelkész koromban, 1910-ben szintén elmondtam s ezt az iratot Tiszához elküldöttem, amire ő Gesztről írt levelében ezt írta hozzám pár hét múlva: „F. hó dec. 4-én kelt becses sorainak mellékletét idezárva értesítem, hogy az abban kifejezett nézetekkel nagyrészt egyetérték“. A Széchenyi korában Széchenyi és a nemzeti ügy többi brabautái még erről keveset beszéltek és tudtak, nem látták méreteiben azt a problémát, amely Európát, sőt egész civilizációnkat fenyegeti a materialismus részéről. És sajnos, a mai államférfiak sem látták a maga horderejében. Különben nem szabad lett volna bekövetkezni annak a borzasztó eseménynek, ami a világra zúdult. De látta egy nagy keresztyén Vinet Sándor, amint Naville genfi professor egy tanulmányában kiemeli: „Azt gondolom, mint Vinet, hogy a protestánsoknak és a katolikusoknak, ahelyett, hogy mindenkifelett az őket elválasztó kérdésekkel foglalkoznak, egyesíteniük kellene erőfeszítéseiket a közös ellenség, az atheismus ellen, amely az eszmék zavarából és a szenvedélyek zajából fölemeli rút fejét és megelégedetten néz körül a hitetlen évszázadon“. (E. Naville: Le père céleste. 1880. Genève 317. lap.)

(Vége köv.)

Csánki Benjámín.

Különfélék

A nagyszalontai egyházmegye 100 esztendő fennállása alkalmával 1922 január 11-én nagyszabású ünnepséget rendez. A jubileum megtartásának a gondolatát az egyházmegye legutóbbi gyűlésén, ez év július 13-án, Debreczeni István nagyszalontai lelkész vetette fel. Indítványára egyhangú lelkesedéssel határozta el a közgyűlés, hogy az evforduló emlékére megiratja az egyházmegye történetét s Nagyszalontán református főgimnáziumi internátust létesít. Ez in ézmény megalkotásán különben Debreczeni István régóta buzgólkodik s indítványa megtevésekor már törekvései eddigi eredményeként id. Kálmándy Mihály presbiter 50.000 lei-es alapítványát jelentette be, melyhez azóta a templomépítő Veress Károly presbiter méltó nagy adományát nyerte meg, ki ugyanis az internátus kezdő helyisége gyanánt egy nagy lakóházat hagyott végrendeletileg a nagyszalontai egyháznak. Mikor a jubiléum egyházmegye ez emberbaráti intézmény felállításának a gondolatát magáévá tette, tanújelet adta annak, hogy a száz esztendő múlt alapján celtudatosan akar a jövőbe nézni, hogy szolgálhasson az idegen uralom alatt is a magyar kultúrának, annak az iskolának a keretében, mely református gimnázium volt valaha s most oláh állami liceum.

Házvezetőnőnek ajánlkozik szerény igényű özvegy lelkészné, aki 5 éves leányát magával vinné. A segédlelkészek segélyének kimutatása jövő számunkban jön.

Felhívás. A ft. püspök úr 3402—921. sz. a. azzal az utasítással hívta volt fel a lelkési hivatalokat az oroszországi protestáns hadifoglyok hazaszállítása költségeire adománygyűjtésre, hogy a szószékből a híveket aug. 21-én szólítsák fel adakozásra, a begyűlt összeget szeptember 1-ig küldjék be az egyházkerületi pénztárhoz s ez szeptember 5-én számolja el az adományokat. Tisztelettel kéretnek fel a nt. lelkész urak, hogy a még be nem küldött adományokat legkésőbb október hó 7-ik napjáig küldjék be. Ezen a napon a számadást lezárjuk s küldeményt azontúl nem fogadhatunk el. Debreczen, 1921 szept. 28. Az egyházkerületi pénztári hivatal.

Pályázat.

Az államilag segélyezett csurgói református főgimnázium fenntartó testülete pályázatot hirdet vallás tanári rendes tanszékre. Évi javadalmazás a fenntartótól 2400 K, mely 3200 K-ig emelkedik, 500 K lakáspénz, lakbérpótlék, öt ízben 200 K-ás ötödéves korpótlék; az állampénztártól fizetékieskiegészítő és más segélyek. Előnyben részesülnek vallás tanári oklevéllel bíró pályázók. Ezek hiányában az állás lelkészi képesítés alapján töltetik be és a megválasztott tartozik egy év alatt a vallás tanári képesítést megszerezni, az országos tanári nyugdíjintézetnek jogos és köteles tagja lesz, állását a megválasztás után azonnal elfoglalni köteles.

A pályázati kérvények keresztlevéllel, képesítő, orvosi és szolgálati bizonyítványokkal felszerelve f. évi október 20-ig a főgimn. igazgatóság-hoz Csurgóra küldendők. A választást a b.-somo gyi református egyházmegye 1921 okt. 25-iki közgyűlésén ejti meg.

Kadarkút, 1921 szept. 28. **Mozsonyi Sándor,**
ig. tanácsi elnök.

Pályázat.

A majtisi református egyház pályázatot hirdet az üresedésben levő kántor-tanítói állásra. Javadalma: 1. 20 azaz húsz hold (1100 négyszögölével) szántó föld, 2. 14 (tizennégy) köböl búza, 3. 2 (két) régi öl kemény tűzifa, 4. 2 szekér szalma, 5. 4 (négy) szekér széna, pénzül a 16 korona = 64 korona, 6. alapítványi kamat címen 66 korona 66 fillér, 7. tisztességes lakás nagy kerttel, 8. az állam pénztárából a szolgálatának megfelelő s érvényben levő állami fizetékieskiegészítés és segélyek. Kötelessége az I—VI. osztályú vegyes iskola vezetése a tiszántúli református egyházkerületi tanterv szerint, az összes kántori teendők végzése, canonicus órákon s lelkész akadályoztatása esetén istentisztelet végzése. Énekkar vezetésében jártas, menekült tanítók előnyben részesülnek. Pályázati határidő 1921 okt. 10. Állás okt. 15-én elfoglalandó. Kérvények alantírotthoz adandók be.

Majtis, u. p. Jánk (Szatmár megye).
1921 szeptember 24.

Horváth Imre,
iskolaszéki elnök.

Egyházak, iskolák, valamint a nagytiszteletű Lelkész és tisztelt Tanító urak figyelmébe!!!

A magyarországi református Egyetemes
Konvent a kiadásában megjelenő ooooo

új Énekeskönyv

nyomtatásával **Debreczen sz. kir. város és a Tiszántúli református Egyházkerület Könyvnyomda Vállalatát, az egész országban való kizárólagos terjesztéssel és árusítással** a nyomda-vállalat tulajdonát képező

'Méliusz' könyvkereskedést, könyvkiadóhivatalt, zenemű-, papir- és írószerekkereskedést, Debreczen, Ferencz József-út (Piac-u.) 26.

bizta meg. Az új énekeskönyv egyelőre a következő három kivételben, már folyó évi **szeptember havában** meg fog jelenni és **használatra kötelező.**
Papírkötésben . . . ára 42 K Ezen árból az egy-Félvászon kötésben . . . 44 K házaknak és iskoláknak Egészvászonn kötésben . . . 54 K 10% engedmény jár.
Megrendelések már most eszközölhetők, amelyek utánvétel figyelmesen és pontosan lesznek elintézve. Az ország összes elemi- és középiskoláiban használt tan-könyvek **nagy választékban**, papir-, író-, rajz- és irodaszerek a **legjutányosabban** beszerezhetők.